

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

Cynthio Titvli Sancti Laurentij in Lucina Presbytero Cardinali, apostolicæ
sedis Legato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-20020

querebantur se non fuisse vocatos, consecrationem impedire moliti sunt, rationes quasdam, diligenter quidem, sed non efficaciter proponendo, quibus demum Archiepiscopus ipse pro frivolis reputatis, de consilio Episcoporum, Abbatum, & jurisperitorum præfatum electum in Episcopum consecravit, ipso magistro cum suis à præsentia ejus contumaciter recedente. Vnde procurator jamdictus suppliciter postulabat ut quod circa electionem & consecrationem memorati Episcopi nitebatur astruere canonicè factum esse, ratum dignaremur habere; præsertim cum etsi non eminentis litteraturæ, competentis tamen esse asseveraret eundem, & Ecclesiam Virdunensem in multis jam sub ejus regimine profecisse. Quia igitur nobis non constitit de præmissis, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus habentes præ oculis solum Deum, vocatis qui fuerint evocandi, inquiratis super iis diligentissimè veritatem, & usque ad calculum diffinitivæ sententiæ sublato appellationis obstaculo procedentes, causam sufficienter instructam nobis remittere procuretis, præfigentes partibus terminum competentem quo recepturæ sententiæ nostro se conspectui repræsentent; ita quòd si dictus Episcopus maluerit ad præsentiam nostram in propria persona venire, super litteraturæ duntaxat articulo, cum per examinationem præsentem satis nobis valeat de ipsa liquere, minimè procedatis. Alioquin de ipsa diligenter examinantes eundem, quod inveneritis simili modo ad nostram præsentiam transmittatis. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam cessante appellatione cogatis veritati testimonium perhibere. Quòd si non omnes iis exequendis &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani x. Kal. Martij, pontificatus nostri anno undecimo.

CYNTHIO TITVLI SANCTI
Laurentij in Lucina Presbytero Cardinali,
apostolicæ sedis Legato.

Officij tui laudabilem exequeris actionem cum super illis de quibus dubitas per nos postulas edoceri. Sanè nobis tuis litteris intimasti quòd cum monasterium quoddam possessionibus convenienter ditatum, sed positum in medio nationis prævæ & perversæ pastore careret, monachi de electione Abbatis tractantes

necessarium duxerint personam eligere aliquam cujus potentia valeret à persecutoribus liberari, cumque non possent sui ordinis idoneam invenire personam, in quendam virum nobilem oculos direxerunt, per quem melius poterat defensari, & consilio quorundam jurisperitorum adierunt patrem ipsius, humiliter postulantes quòd filium suum induceret ut habitum susciperet monachalem, nullam patri de ipsius promotione fiduciam tribuentes, & pater ad hoc induxit filium discretum, providum, litteratum, & viginti quinque annorum ætatis; qui monachus est effectus, nulla spe, ut asserit, de sublimatione tributa, sed die in quo monachus est effectus, fuit in Abbatem electus; cujus electio fuit per dilectum filium nostrum G. de Lab. Subdiaconum nostrum rectorem Messanæ, apostolicæ sedis Legatum, qui in omnibus prædictis interfuit, confirmata. Cum autem idem sit paratus purgare se quia nulla fuit ad hoc ambitione inductus, per litteras nostras postulas edoceri utrum dictus Legatus potuit hujusmodi electionem confirmare vel dispensare ut quod factum est stare possit, & utrum electione rite cassata, iterum valeat eligi in Abbatem. Nos autem consultationi tuæ taliter respondemus, quòd licet ex his quæ in continenti subsecuta sunt ostendatur quòd talis taliter eligi non possit in Abbatem, maximè cum ex eo quòd antequam esset discipulus voluit esse magister, electionem illam irritam esse discernimus & inanem. Verùm postquam fuerit in regula competenter instructus, si urgens necessitas & evidens utilitas ipsius monasterij postulaverit, purgatione recepta poterit in Abbatem assumi, ne monasterium opprimatur incurfibus malignorum.

Secundò quæristi, cum quis in testamento relinquit Episcopo propriam portionem, & alia multa monasteriis vel Ecclesiis aliisque dimittit, utrum Episcopus ex illis legitimam possit petere portionem, adiciens an cum aliquis ex testamento in fraudem modicum constituerit mortuarium & alia dimiserit pro anima sua plura, nihilominus possit Episcopus exigere portionem de aliis à canone constitutam. Nos autem super iis consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si portionem illam cum conditione legavit Episcopo ut esset ea sola contentus, & eam Episcopus acceptavit, quia per hoc alius renuntiasse videtur, de ceteris non poterit exigere portionem. Quòd si eam ipsi

Cap. Officij.
De istam.

Epist. 161.
Responsio ad
quædam.
Cap. Officij.
De istam.

absolute reliquit, portionem sibi debitam poterit nihilominus de ceteris vendicare. Si vero constiterit quod in fraudem modicum constituit mortuarium, ut in ceteris Episcopus portione debita fraudaretur, quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent, Episcopus portionem ex illis poterit exigere à canone constitutam, salvis indulgentiis Pontificum Romanorum quæ quibusdam regularibus sunt concessæ.

Cap. Requisi-
sti. De testam.
Vide infra
lib. 12. capit.
58.

Requisisti de his quæ testator pro anima sua legat in ultima voluntate, qualiter sint inter Episcopum & Ecclesias dividenda. Et quidem regulariter verum est quod Episcopus debet de his secundum diversas consuetudines tertiam vel quartam portionem habere. Sed considerandum est diligenter utrum testator legeret hoc modo, *Relinquo*, inquit, *istud Episcopo*, an, *Relinquo istud Ecclesie*, vel, *Relinquo istud Episcopo & Ecclesie*, an, *Relinquo istud Episcopo, & relinquo illud Ecclesie*. In primo casu distinguendum est utrum relinquatur illud Episcopo ab extraneo, an propinquo. Si ab extraneo, generaliter verum est quod præsumitur esse relictum intuitu Ecclesie, non personæ. Unde cathedralis Ecclesia canonicam de illo potest petere portionem; quemadmodum Episcopo competit sua portio, si aliquid ipsi Ecclesie relinquatur. Et hoc utique verum est, nisi testator exprimat quod velit illud esse tantum Episcopi, non Ecclesie. In quo casu servanda est dispositio testatoris. Secus autem si exprimat quod velit illud esse tantum Ecclesie, non Episcopi:

* Cod. Anag.
Episcopo re-
lictum

11. q. 3. cap.
Pontifices.

quia privata dispositio testatoris non potest generalem constitutionem canonis immutare. Nec est contrarium quod in canone legitur, videlicet quod Pontifices quibus ab extraneis aliquid aut cum Ecclesia aut sequestratum dimittitur aut donatur, (quia ille qui donat, pro redemptione animæ suæ, non pro commodo sacerdotis, probatur offerre) non quasi suum proprium, sed quasi dimissum Ecclesie, inter facultates Ecclesie computabunt: quoniam hoc est verum cum testator ita sequestratum legat illud Episcopo quod non exprimit utrum velit ad Episcopum tantum & non ad Ecclesiam pertinere. Si vero relinquatur illud Episcopo à propinquo Ecclesie, sed personæ, nisi forte contrarium probaretur, & de isto nihil potest Ecclesia petere in vita ejus. Quod si relinquatur Episcopo & Ecclesie, de illo canonica inter ipsos est divisio facienda. Si vero

istud Episcopo & illud Ecclesie relinquatur, siæ æqualia siæ inæqualia sint relicta, reducenda sunt ad divisionem canonicam inter Episcopum & Ecclesiam cathedrallem, nisi ambo velint esse testatoris dispositione contenti; quam propter ultimæ voluntatis favorem satis decens est observari ubi neque fraus intervenit neque dolus; nec quisquam nimium defraudatur debita portione. Secus est autem si aliquid legatur Episcopo & aliquid capellis vel monasteriis aut aliis piis locis. Nam in hoc casu quod legatur Episcopo, ejus est præcipuum cum Ecclesia cathedrali, quemadmodum si cuiuslibet alij legaretur, & de his quæ illis legantur portionem canonicam nihilominus obtinebit: quoniam non est tanta communio inter Episcopum & capellas vel monasteria seu alia pia loca quanta est inter ipsum & Ecclesiam cathedralem, cui est spiritali conjugio copulatus. Unde quæ acquirit Episcopus, non illis, sed isti tantum acquirit. Illud autem est generaliter observandum circa eum qui potest proprium possidere prælationem vel administrationem Ecclesie non habentem, quod si ei aliquid specialiter relinquatur, non solum à propinquo, verum etiam ab extraneo, intelligitur esse relictum, non intuitu Ecclesie, sed personæ, nisi probatio in contrarium apparet. Et idcirco de illo non Episcopus nec Ecclesia potest in vita ejus sibi aliquid vendicare. Et hoc intelligitur esse verum cum fraus minimè procuratur; quæ si detecta fuerit, patrocinari non debet.

Cap. 3. de
penit.

Significasti præterea, quandam mulierem in penitentiâ fuisse confessam quod timens ne viri possessio devolveretur ad alios, inducenda cujusdam consilio veneficæ mulieris quarundam herbarum quotidie succum potabat, & sic ejus venter intumuit, & inde gravidam se ostendens, tandem sibi partum supposuit alienum; timensque maritum; non vult facinus ipsi detegere, qui prolem credit sine dubitatione qualibet esse suam. Quoniam igitur per nostras postulas literas edoceri utrum ei, hac fraude durante, sit penitentiâ injungenda, inquisitioni curatè taliter respondemus, quod sicut mulieri quæ ignorante marito de adulterio prolem suscepit, quamvis id viro suo timeat confiteri, non est penitentiâ deneganda, ita nec illi debet penitentiâ denegari, maxime si per alios intelligas alienos, ad quos timeat possessionem viri devolvi, sed competens satisfactio per discretum sacerdotem ei debet injungi. Et infra. Postremò quæsi

Cap. 24 de
fuit & excom-

quæfisti utrum is qui propter plures excessus à pluribus prælatis jus in ipsum habentibus excommunicationis est vinculo innodatus, & uni prælatorum de uno tantum satisfacere vult excessu, ab eo sit absolvendus de quo satisfacere vult eidem, & cum de alio non satisfecerit, alij absolutus valeat nuntari. Quia verò super hoc inter scholasticos diversæ sunt sententiæ diversorum, nos ad præsens nulli præjudicare volentes, id solummodo tibi super hoc articulo respondemus, quòd supprimenti veritatem absolutio subrepta non prodest, & veritatem intelligens, absolutionem hujusmodi exhibere non debet.

Hæc epistola mutila est in regeſto, ubi duo capita defunt quæ nos reduimus ex antiquis collectionibus decretalium istius nostri Pontificis, primum videlicet & tertium. Nam illa ita incipit in regeſto. *Officij &c. Et infra. Secundo quaſiſti.* Deinde post vocem *conceſſe*, in qua desinit secundum capitulum, legitur, *Et infra.* Et statim scribitur: *Significasti præterea quandam mulierem.* Nos voces illas, *Et infra*, sustulimus, & capita quæ decant reſoluimus. Superest capitulum quintum, cujus loco in regeſto positum est, *Et infra.* Verum reperire illud non potuimus in libris decretalium.

ARCHIEPISCOPO ET
Magistro Gerardo Canonico
Magdeburgensibus.

Epist. 169.
De electione
Abbatissæ He-
nricæ.
Cap. Cùm di-
ctæ de reſ-
pon.

Cùm dilecta in Christo filia R. Custos Heriensis Ecclesiæ ac Volpertus Clericus procurator G. monialis olim ad sedem apostolicam accessissent, & super electionibus celebratis de Custode ac moniale jandictis litigassent aliquandiu coram nobis, nos iis diligenter auditis quæ tam à procuratore ipſo fuere proposita quàm Custode, Helervardenſi & Heriensis Abbatibus ac Præposito Geismariensi dedimus in mandatis ut quicquid factum fuerat super monialis electione jandictæ, auctoritate nostra suffulti, nullius contradictione vel appellatione obstante, denuntiarent irritum & inane, ac super ipsius electione Custodis veritate diligentius inquisita, si electionem ipsius canonicam & personam idoneam invenirent, ipsam auctoritate apostolica confirmarent, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescerent. Verum cum ipsa Custos mandatum hujusmodi iudicibus præstasset, quod de præfata moniali factum fuerat denuntiaverunt irritum & inane. Quæ cum nollet dimittere abbatiam, iudices ipsi excom-

municationis eam vinculo innodantes, mandaverunt eandem arctius evitari; sed ipsa cum electricibus suis post aliquot dies super electione sua per nuntium appellavit. Iudices autem appellationi nullatenus deferentes, præsertim cum de nostro expresso mandato fuisset ejus electio irritata & appellatio esset in litteris nostris inhibita, citato Heriensis conventu, de ipsius electione Custodis, prout ipsis injunctum fuerat, inquirere studuerunt. Cùmque ipsius electionem invenissent canonicam idoneamque personam, habito prudentum consilio electionem confirmantes ipsius, abbatiam Heriensensem auctoritate nostra per diffinitivam sententiam adjudicaverunt eidem. Et licet diocesanus Episcopus appellaret & inhiberet Heriensis conventui ne illi tamquam Abbatissæ præsumerent obedire, ipsi tamen eam in corporalem ejusdem abbatissæ possessionem cum omni mansuetudine induxerunt, à qua per fratrem monialis prædictæ ac fautores ipsius per violentiam est ejecta, & præter alia mala quæ ibidem fuere nequiter perpetrata per illos, dictam R. coegerunt sacramento firmare ut usque ad festum beati Martini tunc proximè futurum Heriensensem Ecclesiam non intraret nec etiam domo simplici vel quod ibidem obtinebat stipendio uteretur. Porro cum dicta R. super iis & aliis graviter vexaretur, ad nostram duxit præsentiam recurrendum, memorata G. moniali similiter veniente. Cùmque super iis ipsa R. proposuerit quæstionem, & postulaverit confirmari processum iudicum prædictorum & ut satisfaceret sibi de damnis & injuriis irrogatis, dicta G. proposuit ex adverso quòd cum electa fuerit in Heriensis Ecclesiæ Abbatissam à majori & saniori parte conventus, & ejus electio per diocesanum fuerit Episcopum confirmata, ipsa Custos ad Abbatem de Conradsburch & ejus conjudices litteras impetravit. Ad quorum præsentiam cum ipsa G. citata veniret & ostenderet se spoliatam fuisse ipsius occasione Custodis, sententiam ab ipsi iudicibus reputavit se illi nullatenus respondere teneri nisi foret primitus restituta. sed ipsa Custos ab eadem sententia provocando, appellationem suam est personaliter prosecuta. Ceterum cum ipsa G. ad hoc tantum procuratorem transmiserit ut eadem confirmaretur sententia, procurator ipsius mandati fines excedens passus est obtinere Custodem quod voluit contra ipsam, & ad supradictos iudices litteras reportavit;

M m

Tom. II.